POSMRTNÁ SPOMIENKA.

Dňa 31. januára 1971 vo veku 65 rokov odovzdal svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi brat kurátor ŠTEFAN HAJŽIN z Vyšnej Oľšavy, okres Svidník.

Nebohý do posledného dňa svojho života slúžil sv. pradedovskej pravoslávnej cirkvi. V ťažkých chvíľach pre túto cirkev bol obetavým a neochvejným bojovníkom za udržanie pravoslávnej viery.

Pohrebné obrady vykonali dňa 2. februára 1971 d. o. prot. M. Kernaševič z Ladomírovej, d. o. prot. Cuper zo Stropkova, d. o. M. Chrustič z Medvedzieho a miestny duchovný, správca farnosti v Lomnom, d. o. J. Jura.

Nech všemohúci Boh prijme jeho dušu a dá mu večnú radosť vo svojom príbytku.

Dňa 22. februára 1971 na farnosti v Kalnej Roztoke okr. Humenné po krátkej a ťažkej chorobe zosnul v Pánu brat zvonár MICHAL BADIDA, vo veku 70 rokov. Nebohý bol vzorným pravoslávnym kresťanom a pre našu farnosť vykonal veľa. **Pohrebné obrady vykonali d. o. Peter Kormaník, d. o. Michal Haverčák a správca miestnej farnosti d. o. Štefan Hupcej.** Telesné pozostatky nebohého boli uložené k večnému odpočinku dňa 24. 2. t. r.

Vičnaja jemu pamjať i blaženyj pokoj!

Š. H.

Budúce číslo vyjde 10. júna 1971.

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 221-09. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Ročné predplatné pre zahraničie: 2 doláre. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 — Povolené Výnosom MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

Ročník XVII. — Orgán pravoslávnej cirkvi — Číslo 5/1971

Detská príloha nášho Odkazu

Zdravím vás, milé deti. Máme tu máj, teda viac dôvodov, prečo by sme mohli písať o jari, kvetoch a iné. Ale my, ako viete, aspoň časť tejto našej skromnej stránky venujeme tomu, čo má pravoslávneho kresťana zaujímať najviac: chrámu. Teda najprv budeme pokračovať, kde sme v minulom čísle prestali.

EŠTE O PRESTOLE. Spodné rúcho, teda ľanové plátno, sa má pripevniť k sv. prestolu šnúrou, ktorá obieha hore i dole okolo prestolu a na všetkých stranách tvorí kríž. Na sv. prestole vidíme viac vecí. Čo to je? Je to: zložený antimins, kniha štyroch evanjelií, spočívajúca na antiminse, za antiminsom darochraniteľnica, v ktorej sa vo zvláštnej nádobke uchovávajú sv. Dary pre chorých, povedľa antiminsu a evanjelia leží tzv. naprestolný malý kríž na žehnanie, na jednej strane darochraniteľnice býva postavená daronosica, v ktorej sa nosia sv. Dary ku chorým, na druhej strane darochraniteľnice bývajú nádobky s posvätenými olejami a napokon svietniky, alebo namiesto nich sedemramenný svietnik.

Keď ste dobre čítali, istotne ste si povšimli, že nie sú uvedené papierové ruže, či nevkusné kvetiny z umelej hmoty, nylonové obrusy ani kadejaké čačky. Nie je to len otázka vkusu, či zvyku; čo na prestole m á byť, to ste si práve prečítali. Nesvedčí o úcte k sv. prestolu ani to, keď si naň príp. duchovný odkladá okuliare, ani keď sa kostolník o prestol opiera rukami. To sú rôzne zlozvyky, ktoré sa nám snáď podarí vykoreniť. Na sv. prestole sa prináša nekrvavá obeť, neviem teda pochopiť, prečo tam umiestňovať krikľavo červené či žlté papierové kvety ani do cirkusu. Keď chceme ozdobiť priestor okolo prestolu, pristavíme prípadne stolček tej istej výšky buď za prestol, alebo povedľa neho a na stolček dáme ž i v é kvety, asparagus, a i. Toľko všeobecne, nabudúce si povieme podrobne o jednotlivých predmetoch na sv. prestole.

A teraz vám predkladám došlú poštu.

„Milá teta Helena, srdečne Vás a všetky deti, ktoré čítajú našu rubriku, pozdravujem. Chcem Vám napísať, čo sme prežili na prvý jarný deň, 21. 3. t. r. v chráme sv. Ducha v Michalovciach. Bol to prvý jarný, teplý deň, a do chrámu preto toho dňa kráčali aj tí starší a chorľavejší. Bolo ich veľa, viac než inokedy, to preto, lebo sa konala vysviacka mladého bohoslovca, diakona, poslucháča PBF br. Jána Hatráka na kňaza. My deti sme mali ešte o jednu radosť viac. Toho dňa tu v chráme počas sv. liturgie krásne prečítal Symbol viery „Viruju...“ žiak 5. triedy Ondrík Malina z Úpora. Každý bol milo prekvapený pekným prednesom a smelosťou tohto žiaka o to viac, že, ako sme sa dozvedeli, čítal zo staroslovanského textu. Ozaj, šikovný chlapec, keď sa už naučil i cyriliku. Ďakujeme ti, priateľu, aj Tvojim rodičom, a myslíme si, že si ten sľúbený bicykel naozaj zaslúžiš. Bolo príjemné byť tam, kde nastupujú mladí. Deti, napíšte aj Vy svoje zážitky. M a r t u š k a z Michaloviec.“

Ďakujeme Martuške za pekný list a napriek tomu, že neviem, ako to s Ondríkovým bicyklom bolo a čo na to jeho otecko, prihováram sa za bicykel. Ako to dopadlo, to nech mi niekto z vás napíše.

Srdečne zdraví teta Helena

„Ajhľa, ja som s vami po všetky dni, až do konca sveta“ (Mat. 28,20)

K SVIATKU NANEBEVSTÚPENIA

Isus Christos zanechal zázračnú a veľkú potechu svojim apoštolom, keď sa vznášal na nebo. Hoci Jeho milovaní učeníci Ho odvtedy nemohli vidieť svojimi telesnými očami, predsa je s nimi Spasiteľ až do konca sveta. Apoštoli dobre pochopili útechu v slovách Spasiteľových; preto ani nesmútili, keď Isus Christos zmizol pre ich oči, ale naopak, ako sa hovorí v sv. evanjeliu, s veľkou radosťou sa vrátili do Jeruzalema, chváliac Boha. Radovali sa, v hĺbke svojich sŕdc cítili, že Christos prebýva s nimi, hoci Ho nevidia. Taká bola ich láska k Isusu Christu, že keď sa skryl pred ich zrakom, vtedy ešte silnejšie pocítili Jeho blízkosť. Ich duše

živo svedčili o tom, že Christos je tu, medzi nimi. A tak i v priebehu ich ďalšieho života všetky výsledky ich služby a činnosti svedčili výrazne o tom, že Christos neodlučne ako neviditeľný prebýva s nimi. Predtým bol pred nimi, a teraz vošiel do ich stredu, do duše, do srdc, do ich myšlienok. Prv Ho videli ľudskými očami vedľa seba, za sebou, pred sebou, teraz bol v nich a stal sa pre nich ozajstným životom i dychom. Taký je účinok živej viery a horúcej lásky. Pre nás sú potešujúcimi slová: „Ajhľa, ja som s vami po všetky dni, až do konca sveta" — preto, lebo Isus Christos ich neadresoval len apoštolom, ale všetkým kresťanom, lebo apoštoli zomreli, keď prišiel ich čas. Tak teda naozaj prebýva i s nami Ten, ktorého milosť, slovo, láska účinkujú v nás, veriacich v Neho — Isusa Christa.

Čo však, keď človek necíti Jeho blízkosť? Kresťanské srdce, ktoré necíti Isusa Christa v sebe tak, ako Ho cítili apoštoli, neraduje sa tak, nepripomína si slová „som s vami", musí mať príčinu, lepšie povedané, niečo mu prekáža, aby tak cítilo. Isus Christos je blízko nás, ale nemyslíme na Neho, nemilujeme Ho pravou láskou; preto necítime Jeho blízkosť. Musíme si uvedomiť, že Christos klope na naše srdcia, ale my Ho nepočujeme v búrke vlastných hriešnych citov a ľudských starostí. Láska k človeku sa rodí v duši nenásilne, ale dobrovoľne. Lásku k Bohu musí predchádzať túžba priblížiť sa Mu, vyhľadávať Ho v modlitbách, premýšľať o Ňom, čítať sv. evanjelium. Veď ako môže Isus Christos vojsť do kresťanského srdca, keď je to srdce plné všelijakej márnosti a pre Neho už nemá miesto?

Preto, keď chceme, aby Christos prebýval v nás, neustále na Neho myslime, predstavujme si Jeho božskú tvár. Všetci zbožní ľudia denne spomínajú na Jeho skutky, Jeho slová. Evanjelium obsahuje živé slovo Christovo a vyjadruje Jeho lásku k ľuďom. Preto čítanie sv. evanjelia má veľký vplyv na kresťanov. Stávali sa prípady, že tí pohania, ktorí vôbec neverili, keď začali čítať sv. evanjelium s úctou, obracali sa k Bohu a stávali sa Jeho horlivými nasledovníkmi.

Často spomínajme na Jeho slová, ktoré vyslovil, keď žehnal apoštolom a celému ľudstvu, kým sa vzdialil na nebo. Sú to slová pravdy a lásky. Modlime sa, aby sme i my pocítili prítomnosť Spasiteľovu v sebe.

† Cyril,
biskup michalovský

Odišiel J. Sv. patriarcha Kiril

BULHARSKÝ PATRIARCHA KIRIL zomrel dňa 7. marca t. r. v Sofii po krátkej chorobe v plnej práci. Krátko pred smrťou ešte predsedal synode biskupov. Pohreb zosnulého sa konal v Sofii, kde bola cirkevná rozlúčka v katedrále sv. Alexandra Nevského 9. a 10. marca. Potom bol prevezený do svojho býv. pôsobiska Plovdivu, kde po panychíde v katedrálnom chráme bol pochovaný v krypte neďalekého monastiera Bačkovského dňa 11. marca. Všetky komunikačné prostriedky venovali zosnulému plnú pozornosť. Rozlúčenia sa zúčastnili okrem duchovenstva a veriacich bulharskej pravoslávnej cirkvi všetky miestne cirkvi a náboženské spoločnosti, ako aj predstavitelia štátnej správy. Ďalej boli prítomní zástupcovia takmer všetkých autokefálnych pravoslávnych cirkví. Svetovú radu cirkví zastupoval gen. tajomník dr. G. Blake. KMK bola zastúpená viceprezidentom hnutia metropolitom leningradským a novgorodským Nikodimom a zást. gen. tajomníka dr. J. Makowskim. Pravoslávnu cirkev v ČSSR a ekumenickú radu na pohrebe zastupoval metropolita pražský Dorotej. Nebohý patriarcha bol významnou osobnosťou nielen pre svoju cirkev, ale aj pre ekumenu a mierové hnutie vôbec. Bol vynikajúcim pracovníkom tiež v oblasti teológie a cirkevnej histórie. Zanechal po sebe významné práce z týchto odborov. Vičnaja pamjať!

Bulharsko. Zosnulý patriarcha Kiril oznámil Svetovému zväzu pravoslávnej mládeže Syndesmu, že sa bude usilovať o to, aby študenti Duchovnej akadémie v Sofii sa stali členmi zväzu. Zatiaľ sú členmi študenti teolog. inštitútu sv. Sergeja v Paríži a sv. Vladimíra v New Yorku.

Poznaj pravoslávnu cirkev

JERUZALEMSKÝ PATRIARCHÁT — CIRKEV SVÄTÉHO MESTA

Jeruzalemská cirkev je matkou všetkých kresťanských cirkví. Je to tá cirkev, o ktorej už v Starom zákone povedal prorok Izaiáš: „Zo Siona vyjde zákon a slovo Pánovo — z Jeruzalema". V Jeruzaleme bola prinesená vykupiteľská obeť za celý ľudský rok, preto myseľ kresťana, a pravoslávneho kresťana zvlášť, bude sa upierať k svätému Mestu.

Prvým biskupom jeruzalemskej cirkvi bol sv. apoštol Jakub. Bol tiež predsedom Apoštolského snemu v r. 51 v Jeruzaleme. Príslušníkom jeruzalemskej cirkvi bol aj prvý kresťanský mučeník, sv. Štefan. Tam prijal mučenícku korunu sv. apoštol Jakub Zabedeov a taktiež prvý patriarcha

tejto cirkvi sv. apoštol Jakub, zvaný Spravodlivý a neskoršie aj druhý jeruzalemský biskup sv. Simeon.

Význam Jeruzalema začína vzrastať po tom, keď do Jeruzalema prišla matka imperátora Konštantína sv. Helena, aby hľadala kríž Spasiteľa Isusa Christa. Spolu s Konštantínom dala v Jeruzaleme a na iných miestach evanjelských udalostí postaviť veľkolepé chrámy, ako napr. chrám Christovho Vzkriesenia na Golgote a na mieste hrobu Spasiteľa, v Betleheme na mieste jaskyne, kde sa Spasiteľ narodil, na Olivovej hore a na iných miestach posvätených nohami Spasiteľa. Táto veľkolepá výstavba podnietila putovanie kresťanov do Jeruzalema zo všetkých končín kresťanského sveta.

IV. všeobecný snem r. 451 podčinil jeruzalemskej katedre biskupstvá tzv. troch Palestín a určil jej piate miesto v poradí patriarchátov. V 5. a 6. stor. mal jeruzalemský patriarchát asi 50 eparchií, z ktorých asi polovica bola metropoliami. V 5. stor. cisárovná Eudokia skrášlila chrám Vzkriesenia v Jeruzaleme, postavila chrám na Sione ako aj chrám sv. prvomučeníka Štefana. Cisár Justinián dal postaviť asi desať monastierov v Jeruzaleme a v jeho blízkosti ako aj v Betleheme, Jerichu a na iných miestach.

Mníšstvo dosiahlo v jeruzalemskom patriarcháte veľkého rozvoja. Z veľkých pustovníkov možno spomenúť Ilariona Veľkého, žiaka Antonia, Charitona Vyznavača, Epifanija Veľkého, Savu Osvieteného. V dobe sporov o sv. Trojicu na obranu pravoslávnej viery vystupuje veľký svätiteľ jeruzalemskej cirkvi, Cyril. Hlavným obrancom proti monotelizmu sa stáva jeruzalemský patriarcha sv. Sofronij. A v dobe obrazoborectva zaznel z lavry sv. Savy na obranu úcty k sv. ikonám hlas sv. Jána Damaskina.

Počínajúc VII. stor. začína úpadok jeruzalemského patriarchátu. R. 614 dobyli Jeruzalem Peržania. Sv. kríž Spasiteľa Isusa Christa bol odnesený do Perzie a až r. 628 po víťazstve cisára Heraklia nad Peržanmi bol sv. kríž vrátený. O osem rokov neskoršie sa Jeruzalem po úpornom boji vzdáva arabskému kálifovi Omarovi. Pre zmenu sa r. 1076 zmocnili Jeruzalema Turci, ktorí nepoznali žiadneho zákona a práva, okrem práva silného a silu meča. Po nich sa r. 1099 zmocnili Jeruzalema križiaci a priniesli so sebou zvôľu a násilie latiníkov. Egyptský sultán Saladín dobyl mesto r. 1187 a vrátil Grékom niektoré monastiere a chrámy, okrem iného aj chrám Vzkriesenia. Osmanskí Turci, ktorí sa zmocnili Jeruzalema r. 1517, systematicky prenasledovali miestnych kresťanov.

V dobe gréckeho povstania proti Turkom položenie jeruzalemského patriarchátu bolo veľmi ťažké. Turci zatvárali mníchov a biskupov do žalárov, zbúrali v Karmile grécky monastier.

Až r. 1833, keď Palestína prešla do rúk egyptského vicekráľa Mohameda Aliho a jeho syna Ibraima, nastali pre kresťanov lepšie časy. Po druhej svetovej vojne na základe rozhodnutia OSN bola Palestína rozdelená medzi Jordánsko a Izrael.

Veľká zásluha jeruzalemského patriarchátu je v tom, že zachránil pre pravoslávny svet množstvo palestínskych svätýň. Za patriarchu Germana vznikol boj medzi Grékmi a latiníkmi. Latiníci využili patriarchov pobyt v Carihrade, zmocnili sa chrámu Vzkriesenia a začali tu slúžiť bohoslužby. Patriarcha však obhájil právo pravoslávnych na používanie chrámu Vzkriesenia a ostatných chrámov. V 19. stor. bol medzi pravoslávnymi a rímskymi katolíkmi spor o vlastníctvo Betlehemskej jaskyne. Aj keď má rímskokatolícka cirkev veľké finančné prostriedky na stavbu misijných bodov, zostávajú aj napriek tomu hlavné svätyne v rukách jeruzalemského patriarchátu.

Na území svätého Mesta má jeruzalemský patriarchát 22 monastierov, z toho 18 mužských a 4 ženské. Na čele stojí monastier sv. Hrobu, ktorý

pozostáva z niekoľkých chrámov a domov. Tvorí takto svojrázny okres alebo štvrť starého mesta s ulicami a dvormi. Tu žije patriarcha, nachádza sa tu Posvätná synoda a bratstvo sv. Hrobu, ktorého členmi sú všetci biskupi patriarchátu, archimadriti, jeromonasi, diakoni a mnísi. Za členov bratstva sa prijímajú iba Gréci. V monastieri žije celkom asi 200 ľudí. Igumenom monastiera je sám patriarcha. Tu sa nachádzajú taktiež hlavné jeruzalemské svätyne, a to chrám Vzkriesenia s Golgotou a sv. Hrobom.

Z ostatných monastierov svätého Mesta iba ženské majú stálych obyvateľov, zatiaľ čo mužské monastiere sú zväčša príbytkami pre pútnikov. Veľa monastierov leží aj mimo Jeruzalem. Neďaleko od Jeruzalema je monastier sv. Kríža. Niektoré monastiere boli obnovené už zo zrucanín. Boli napr. obnovené staré lavry, ako je lavra sv. Savy, lavra sv. Gerasima Jordánskeho, lavra sv. Jána Krstiteľa neďaleko Jordánu a inde. V súčasnej dobe sa prevádza rekonštrukcia chrámu Vzkriesenia. Patriarchát uvažuje o stavbe budovy pre monastier sv. Hrobu a patriaršej rezidencie. Na Olivovej hore bol postavený nový patriarší dom a to východne od Jeruzalema na mieste, ktoré sa nazýva „Malá Galilea". Chrám sa buduje aj na mieste pochovania sv. arcidiakona Štefana.

V patriaršej knižnici sa nachádza celý rad starobylých rukopisov gréckeho, slovanského a arabského pôvodu. Jeruzalemský patriarchát sa stará aj o vzdelanie duchovných a veriacich. Tomuto účelu slúži 1 gymnázium s gréckym a arabským oddelením. V oboch oddeleniach vyučuje 13 profesorov, z ktorých sú 2 bohoslovci, 2 filologovia, 1 fyzik-matematik. Na tomto gymnáziu študuje asi 100 študentov. Dievčenské gymnázium má 4 profesorky a 1 profesora a 65 študentov. Okrem toho na území Izraela a Jordánska má patriarchát 3 chlapčenské školy, 5 chlapčenských gymnázií, 4 dievčenské gymnázia, 4 dievčenské penzionáty a 25 zmiešaných škôl. Celkom na týchto školách vyučuje 140 učiteľov a študuje 2500 študentov.

Z patriarchov jeruzalemskej cirkvi 19. a 20. storočia možno spomenúť predovšetkým Polikarpa, Atanázia, Cyrila, Nikodima, Damiana a Timoteja.

Terajším patriarchom jeruzalemskej cirkvi je Jeho Blaženstvo Benedikt. Narodil sa r. 1892 v Malej Ázii v meste Pruse. Ako 14-ročný nastúpil na Jeruzalemský duchovný seminár, ktorý skončil r. 1914. Bol ustanovený za tajomníka patriaršej kancelárie, prijal mníšstvo s menom Benedikt a už ako jerodiakon sa stal členom bratstva sv. Hrobu. Počas I. svetovej vojny sa protodiakon Benedikt spolu s patriarchom Damianom nachádzal v Damašku, odkiaľ sa po skončení vojny vrátil opäť do Jeruzalema. V septembri 1921 na základe rozhodnutia Posvätnej Synody nastúpil na právnickú fakultu Aténskej univerzity, po skončení ktorej sa stal doktorom práv.

R. 1927 sa konala vysviacka na jeromonacha, pričom dostal Benedikt hodnosť archimandritu. Potom bol ustanovený za exarchu jeruzalemského patriarchu a za predstaveného chrámu jeruzalemskej cirkvi v Aténach. R. 1946 bol archimadrita Benedikt povolaný do Jeruzalema, kde mu zverujú funkciu právneho poradcu patriarchátu. R. 1950 vystúpil z poverenia patriarchátu na kongrese v Ženeve, ktorý sa zaoberal otázkou zmedzinárodnenia sv. mesta Jeruzalema. R. 1951 bol archimandrita Benedikt na základe rozhodnutia patriarchu a Posvätnej Synody vysvätený v chráme Vzkriesenia na arcibiskupa tiberiadského a stal sa blízkym spolupracovníkom patriarchu Timoteja. Po smrti patriarchu Timoteja sa 29. januára 1959 stáva arcibiskup tiberiadský Benedikt jeruzalemským patriarchom. V osobe patriarchu Benedikta I. má jeruzalemská cirkev vysokovzdelaného človeka, ktorý sa okrem pastierskej činnosti venuje aj vedeckej práci. Vo svojich dielach sa zaoberá cirkevno-právnymi ako aj historickými otázkami.

Sídlom a rezidenciou patriarchátu je staré mesto v Jeruzaleme. Pri patriarcháte sa nachádza Posvätná Synoda, členmi ktorej sú 12 arcibiskupi a 10 archimadriti včítane strážcu sv. Hrobu Spasiteľa Isusa Christa. Predsedom Synody je sám patriarcha. Jeruzalemský patriarchát má svojich stálych exarchov v Aténach, Carihrade a na Cypre.

Duchovenstvo jeruzalemského patriarchátu získava vysokoškolské vzdelanie na bohosloveckých školách carihradského patriarchátu.

V súčasnej dobe má jeruzalemský patriarchát 75 000 veriacich v 3 biskupstvách, 13 biskupov a 59 farností. 68 kňazov je arabskej národnosti a 54 gréckej príslušnosti. Keďže sa jeruzalemský patriarchát nachádza na územiach dvoch štátov, a to na území Jordánska a Izraela, je v Jordánsku 60 000 veriacich, 40 farností a 51 arabských kňazov, zatiaľ čo v Izraeli 15 000 veriacich, 19 farností a 17 arabských kňazov. Bohoslužby sa konajú v jazyku gréckom a arabskom. Patriarchát vydáva časopis Nea Sion (Nový Sion).

P. T.

Sviatočné májové dni

K 9. MÁJU – DŇU OSLOBODENIA

Deviateho mája roku 1945, keď napokon spoza chmár vykuklo slnko nad Prahou, sme si jasne uvedomili, čo je to tma, čo to bol tzv. protektorát, ako veľmi nám ublížil fašizmus. Nielen nám. Tiahol na Západ, tiahol na Východ, kde za sebou nechával „mŕtvu zem". Mŕtva zem. To sú len slová, ale zem, kadiaľ prešla noha fašistu, bola ozaj akoby mŕtva, omráčená, stŕpnutá hrôzou v otvorených očiach mŕtveho človeka, v pohodenom tielku dieťaťa, zrkadlila sa všade, v slepých oknách, vo dverách, ktoré nikde neviedli a v zrúcaných schodoch, po ktorých už nik nešiel...

Nebolo rodiny, ktorá by neplakala nad mŕtvym či nezvestným. Ľudia si len tajne šepkali posledné správy, vyčíňalo gestapo, plnili sa koncentráky. Načo to spomínať? Lebo zem ožila, svet zajasal a zvony zvonili na počesť víťazstva spojeneckých armád. Dnes spomíname na časy dávno minulé s hrdosťou. Ale i s obavou.

Nepodobá sa vtedajšia mŕtva zem dnešnému Vietnamu? Veď mŕtvy človek je na celom svete rovnaký a vždy zomiera pre istú príčinu, lebo tí, ktorí príčiny nemajú, tí sa ani nestávajú víťazmi.

Deviaty máj sa stal pre našu republiku východiskom, nástupom a zárukou ďalších víťazstiev. Prešlo veľa rokov, veľa májov, a predsa sa našli tí, dalo by sa povedať „z minulosti", ktorí s jasotom pošpinili všetko krásne, čo sme vtedy cítili, s nenávisťou ohovárali našich osloboditeľov, aby napokon našli „domov" u porazených z minulej vojny.

Deviaty máj je dňom vzkriesenia i pre pravoslávnu cirkev, ktorá zo všetkých cirkví v Československu fašizmom utrpela najviac a po oslobodení s bolesťou rátala, koľko jej veriacich jednoducho zabili tí, ktorí na opaskoch nosili kresťanský nápis: „Gott mit uns".

Raduje sa svet, radujú sa ľudia, ktorí by chceli žiť a nechať žiť. Nie je to však jednoduché, o čom svedčí každodenný vzruch okolo niektorých miest napätia, niektoré zlé vzťahy medzi ľuďmi, nenávisť. My prosíme Pána Boha len o to, aby nám dovolil po celý život plniť Jeho prikázanie: „Nové prikázanie vám dávam, aby ste sa milovali..." Lebo z tejto lásky vyplynie aj pokoj pre celý svet.

H. Ferencová

Úpadok únie v druhej polovici 17. stor.

PLEJÁDA UNIATSKYCH BISKUPOV.

Po zavedení únie sa vynaložilo všetko úsilie k jej upevneniu. Dalo sa predpokladať, že plný úspech nedá na seba dlho čakať. Prostriedkov na to bolo viac než dosť od katolíckej cirkvi i od vrchnosti. Ale po smrti biskupa P. Rostošinského sa túžby horlivých prívržencov únie neuskutočnili. Nebolo ľahké vybrať kandidáta na biskupa, hoci v priebehu 20 rokov v Mukačeve sa vystriedal celý rad uniatskych biskupov.[1]) Vznikal medzi nimi boj o vládu, čo sa neobišlo bez intríg. A pravoslávie, ktoré tu malo domáce právo, neustupovalo únii ľahko. Medzi uniatmi nastal úplný chaos a úpadok náboženského života. Na jednej farnosti boli 2—3 kňazi, v eparchii dokonca 2—3 biskupi, ktorí mali len titul bez práv.[2])

Boj pokračoval i vo výbere kandidáta na biskupa. Konečné slovo mali povedať vrchnosti. Na dovršenie týchto neporiadkov bol kráľ zaneprázdnený bojom s Turkami, so sedmohradskými kniežatami a často i s neústupčivými miestnymi magnátmi. Preto tentoraz kráľ nemohol venovať všetku svoju pozornosť únii[1]) (str. 25). Sofia Báthoryová, ktorá prestúpila na katolícku vieru, po vyhnaní biskupa Rostošinského sa obrátila ku katolíckym biskupom v Poľsku so žiadosťou, aby vyhľadali a poslali na mukačevskú katedru energického biskupa, ktorý by bol v stave upevniť úniu. Túto príleži-

tosť využil cholmský uniatsky biskup Suša a zatúžil pripojiť k svojej eparchii i eparchiu mukačevskú. Za tým účelom sa osobne dostavil do Ríma, kde podal tri žiadosti: pápežovi, propagande viery a sekretariátu kongregácie[3]). Svoje žiadosti odôvodnil tak, že mukačevské biskupstvo vždy patrilo k juhozápadnej ruskej metropolii. Vatikán, ktorý sa neorientoval v tejto popletenej situácii, vyzval maďarského primasa Szelepczényiho, aby vec náležite objasnil.[4]). Jeho objasnenie spočívalo v tvrdení, že mukačevská eparchia nikdy nebola samostatnou, ale bola spravovaná susednými biskupmi. Prichádzali podľa potreby, vysväcovali duchovenstvo pre „temné rusínske obyvateľstvo", ktoré žilo v oblastiach Makovice, Stropkova, Humenného, Užhorododu, Mukačeva a inde. Ani ľud, ani duchovenstvo nechceli vraj a ani teraz nechcú pre seba zvláštneho biskupa, ale sú pripravení podrobiť sa jágerskému katolíckemu biskupovi[3]). (str. 43). Vatikán dal prednosť plánu Szelepczényiho a biskup Suša odpovedal, že otázka sa odkladá ku konečnému riešeniu na neskoršie. Tak sa mukačevská eparchia stala vikariátom katolíckych biskupov v Jágeri[5]). Avšak spor o ňu trval. Dvaja pretendenti, biskup Suša a Szelepczényi jeden druhému neustupovali, čo bolo pre dobro cudzieho. Zvíťazil napokon Szelepczényi a mukačevská eparchia zostala podrobenou, vikárnou, asi do roku 1771[6]), bola kontrolovaná katolíkmi vo svojej činnosti, aby sa v nej neukázali príznaky „schizmy".

Roku 1667, ešte počas života biskupa P. Rostošinského, kráľovská skupina predstavila svojho kandidáta na biskupa — Jozefa Vološinovského, ktorého rukopoložil ľvovský pravoslávny arcibiskup[3]). Keď sa o tom dozvedel primas Maďarska, označil neofitu biskupa za uzurpátora a zbavil ho práv kňazských, kým vo Vatikáne neposúdia jeho otázku. Táto záležitosť sa skončila pre Vološinovského dobre. Aby sa ukázal dobre pred duchovenstvom, začal bojovať proti statkárom a vyžadoval známe práva pre duchovenstvo. Ale zo strany šľachty sa vzniesli proti nemu sťažnosti a Sofia Báthoryová ešte za jeho života vymenovala do Mukačeva biskupa Jána Malachovského (1672), ktorý prišiel z Vilna. Tamtiež bol rukopoložený na biskupa r. 1669 a vymenovaný do peremyšlskej eparchie; nakoniec sa toto jeho vymenovanie neuskutočnilo. Poľský kráľ Ján II. ho vymenoval do Cholmu, ale biskupovi sa tam nepáčilo, preto cez známych pôsobil na kňažnú Sofiu Báthoryovú, ktorá ho prijala do svojej oblasti[7]). Sofia urobila túto vec svojvoľne, bez rady kráľa, čím bol kráľ znepokojený. Kráľ Leopold rozhodol, že sa dá biskupovi Malachovskému 500 florinov, keď sa tento vzdiali do Poľska. Roku 1675 sa objavil v Mukačeve akýsi Michal Serbin, ale ten tam dlho nezostal. Kráľovská strana r. 1677 zvolila za biskupa Teofila Mavkorodato, pôvodom Gréka z Talianska. Absolútne nepoznal miestnu reč, preto ani dlho v Mukačeve nezostal. Dal si žiadosť do Ríma, aby ho od tejto povinnosti oslobodil a vrátil sa do Ríma s malou zastávkou vo Viedni[8]). Primas Szelepczényi vyberá za biskupa Jeronýma Lipnického roku 1681, pôvodom z Haliče. V tej dobe je ešte v Mukačeve biskup Metod

Rakovecký. Lipnický sa nenasťahoval do Mukačeva, ale blúdil po Makovici a nič súceho pre úniu nemohol urobiť. Tieto neporiadky donútili uniatske duchovenstvo Soboľčanského a Szátmarského obvodu, aby si r. 1686 zvolili kandidáta na biskupa Dimitrija Monostelli, predstaveného chrámu v Komárne, ale jeho kandidatúra nebola potvrdená[9]). V tom istom roku bol do Mukačeva vymenovaný Rafael Angelo z Dalmácie[8]) (str. 122) a potom Porfirij Kuľčický z Peremyšlu[10]). Bol priveľmi horlivým zástancom únie; keď bol ešte jeromonachom, zbil Jakova Šavaru, bucovského presbytera, a kázal v chráme i druhým tam prítomným kňazom: „Vidíte, čo tento dostal, to dostanete i vy. A nikto vás neochráni... ani dokonca Vladyka, lebo ja mám na to dišpenz"[11]).

Dlho však nemohol zostať v Mukačeve, lebo pravoslávni svojím utrpením zvíťazili nad jeho drzosťou; bol prinútený sa vrátiť, odkiaľ prišiel — do Haliče. Historické zápisy spomínajú tiež akéhosi biskupa Ardana Filippoviča, Serafína a dokonca i dvoch bez mena[9]). Ako vidno, núdzu o biskupov uniati nemali, ale tento „sobor" biskupov nielen že nepriniesol únii úžitok, ale jej ešte poškodil, lebo sa zaberal hriešnymi vecami, prepadali ľudskej slabosti a viedli medzi sebou „svätú vojnu" za účelom osobnej prestíže... Na túto situáciu si uniatski historici trpko sťažujú, lebo „tieto časté zmeny biskupov mali účinok na úpadok únie, ktorá ešte nestačila zosilnieť (po svojom zrode)". Primas Szelepczényi oznámil do Vatikánu, že únia v Uhorskej Rusi je v úplnom rozklade, píše I. Duliškovič[8]) (str. 128).

LITERATÚRA:

[1]) P. I. Ivašina: *Žurnál „Jedinaja cerkov", 1957*
[2]) E.Nedzeľský: *Očerk karpat. literatury, 1932*
[3]) Naučný zborník, *Užhorod, 1924*
[4]) Pravoslavnoje obozrenije, *Moskva, 1871*
[5]) Literaturnyj zbornik, *Ľvov, 1891*
[6]) I. Duliškovič: *Istoričeskije čerty, zv. 2.*
[7]) A. Petrov: *Materialy dľa istoriji Uhorskoj Rusi*
[8]) I. G. Kolomijec: *Očerki po istoriji Zakarpaťťa, 1955*
[9]) Žurnál *„Novyj Galičanin", Ľvov, 1890.*

Z ústredia

Na štúdiách v zahraničí sú t. č. dvaja naši teológovia. Kandidát bohoslovia a zamestnanec ÚMR v Prahe d. o. JAROSLAV ŠUVARSKÝ, ktorý študuje na teologickom Východnom inštitúte v Ríme a JÁN RUSÍN z východného Slovenska navštevuje pravoslávnu Duchovnú akadémiu v Bukurešti. Pravoslávna cirkev v ČSSR udržiava stále priateľské styky s mnohými zahraničnými pravoslávnymi cirkvami, predovšetkým s bratskou cirkvou ruskou, potom s poľskou, rumunskou, srbskou, bulharskou, gréckou a ďalšími, s ktorými si vymieňa publikácie a uskutočňuje priateľské návštevy prostredníctvom delegátov, najmä pri príležitosti významných udalostí a rôznych osláv.

Ako ďalej?

Hovorím s ľuďmi, s ktorými sa dlho a dobre poznám. Počúvam aj takých, ktorí sa náhodne dotknú záležitostí nedávnej minulosti. Mnohí z nich hovoria: „Čítam vašu tlač, počúvam názory iných, zoznamujem sa s udalosťami osobným stykom s ľuďmi. Cez rozhlas, tlač, televíziu, denne je to na programe dňa a vidí sa mi, že je to všetko ešte aj dnes proti vám a vy neviete povedať čo a ako ďalej." Tak mnohí uvažujú nad problémami, ktoré dnes rozdeľujú ľudí na pravoslávnych a gréckokatolíkov. Lepšie by vraj bolo, keby sa zabudlo na nedávnu minulosť, odpustili by sme si navzájom a prešlo by sa k normálnemu vzťahu a bratskej láske, alebo vrátilo by sa všetko do stavu pred január 1968.

Isteže sa stretávate aj vy s takými názormi. Najčastejšie to hovoria ľudia, ktorí sami sa najviac podieľali na vyvolávaní krízových ťažkostí na náboženskom poli v roku 1968—1969. Už z ľudskej podstaty je zrejmé, že málokto prijme rád, keď sa mu pripomínajú jeho omyly a chyby — a predovšetkým to neradi počúvajú tí, ktorí za minulý číselný pokles veriacich i farností nesú väčšiu či menšiu zodpovednosť svojou zradou na pravoslávnej cirkvi. Ale sú takí, ktorí nemajú čoho sa hanbiť, pretože sa ničoho nedopustili, a hovoria z túžby po pokoji a normálnom občianskom spolunažívaní.

Komu z nich máme dať za pravdu? Žiadnu chybu nenapravíme, keď o nej budeme mlčať a keď sa z nej nepoučíme. Našej cirkvi by sme neposlúžili, keby sme nevysvetlili príčiny zlých vecí, ktoré nás v nedávnej minulosti priviedli až na pokraj bratovražedných postupov v záujme jednej či druhej cirkvi. Náprava nenastane, keď neodhalíme korene a zdroje hlbokého rozvratu a jeho pôvodcov i nositeľov. To, čo sme prežili, nebolo len „Božie dopustenie", ktoré sa znieslo na nás, ale bolo to dielo ľudí; aj tých, čo mali v rukách moc a prostriedky klamať ľudí a zvrátiť smer historického vývoja po oslobodení v roku 1945 a zákonného utvrdenia socialistickej výstavby po roku 1948 u nás.

Na tom nič nemení skutočnosť, že vešali zástavy s falošnými heslami „ľudskej tváre". Na aréne cirkevných vzťahov bolo heslo: „Najsamprv spravodlivosť, a potom lásku."

Heslá môžu klamať — a aj klamali — rozhodujúce sú činy, smer a vzťah. — pre nás bolo osudné, že počas 22-ročného účinkovania v socialistickej spoločnosti sme sa vedeli vmestiť do existujúcich zákonných noriem pre slobodný náboženský život zverených nám veriacich, že náš smer bol k Východu a vzťah k ostatným spoluobčanom i bratským národom spočíval na princípe lásky a bratského porozumenia. Dnes o tom pochybujú len zarytí nepriatelia.

Máme o tých faktoch mlčať? Máme predstierať, že sa nič nestalo, keď spoločnosť bola na pokraji katastrofy a pravoslávna cirkev vháňaná do morálnej i fyzickej likvidácie! História je veľká učiteľka. Dáva odpoveď, čo bolo dobré a čo zlé v minulosti, čoho sa vystríhať do budúcnosti. Preto nemajú pravdu tí, ktorí v danej situácii ostávajú bokom od kladených na nich požiadaviek, pomôcť spoločnosti vyjsť z krízových situácií a to platí aj na poli cirkevnom. Usporiadať, normalizovať náboženské pomery na farnostiach — obciach aj za cenu, ako sa nám to často zdá, že opatrenia postihujú nás.

Nahovárali vám a ešte aj dnes nahovárajú, že naša cirkev nie je tu domácou a trvalou. Tieto nahovárania, špekulácie a výpočty nevyšli. Môžeme smelo tvrdiť, že doba, keď sme účinkovali, nebola „temná", ale pravoslávna cirkev sa desaťnásobne zväčšila a máme svojich pevných veriacich aj v takých farnostiach — obciach, kde sú ešte aj dnes pod priamym fyzickým i morálnym nátlakom. Svojho presvedčenia sa nevzdávajú, domáhajú sa svojich zákonných práv, čo je potešujúce a isté je, že ich zákonné požiadavky budú realizované.

Keď sme v priebehu tých nešťastných rokov na stránkach našej tlače poukazovali na tie „skutky", ktorých sa nám dostávalo od našich bratov, či už sme uvádzali historické skutočnosti, využívajúc našu tlač, ako jediný možný prostriedok na svoju obhajobu i obranu, tvrdili, že je to kríza v našej cirkvi, dôkaz jej slabosti a neschopnosti. Pravdou je však opak! Naša tlač je dôkazom morálnej vyspelosti, ukážkou, že cirkev je schopná vyrovnať sa s vlastnými chybami i nedostatkami. Dať veriacemu všetko, čo potrebuje k spaseniu duše i k pokojnému občianskemu životu.

Dokázali sme na stránkach našich cirkevných vydaní poukázať na súvislosti a diania, ktoré neraz viedli ku svetovým katastrofám. Dávali sme i dávame dosť miesta myšlienke mierového spolunažívania i ekumenických vzťahov. Starostlivo hodnotíme, čo je dobré a čo zlé. Vo svojich radoch odhaľujeme chyby a ich následky s hlbokým pocitom zodpovednosti za osudy našich veriacich a v spoločnosti, v ktorej žijeme, chceme mať miesto aj v budúcnosti — a to nie je dôkazom našej slabosti, ale sily.

Námietka, že vyvolávame nové diskusie a prehlbujeme nejednotu, rozdvojujeme obce i farnosti, neobstojí. Dnes sa oháňajú jednotou národa najviac tí, čo túto jednotu v rokoch 1968—1969 najviac narušili, čo delili veriacich, kňazov, označovali ich za kolaborantov, invektívnymi heslami zastrašovali ľudí. Pre nás pravoslávnych je národ historicky vzniknutou jednotkou, so spoločnou kultúrou, jazykom a vývojom. Z národa sa vylúčili len tí, čo prešli do služieb iných za žold. Z lode cirkvi nevyhodili sme nikoho a že sme nedali kormidlo do rúk tým, čo mali chuť našu cirkev usmerniť do iného prístavu — odpoveď nech si dajú sami a jednoznačnú.

Na otázku jednoty musíme sa pýtať, akej jednoty? S kým? Na akých zásadách a k akému cieľu? Aj v rokoch 1968—1969 i v minulosti bolo hlásané heslo: „Da vsi jedino buduť". V minulosti, keď sa niekto priečil proti tomu, nie vždy dobre chápanému náboženskému citátu, bol donútený do jedného ovčinca mečom i ohňom. V nedávnej minulosti pre tento cieľ, nebojac sa Boha, platili výzvy: „Aj keď krv potečie, ale svoje si dosiahneme."

Sme za jednotu v láske, svornosti, vzájomnej úcte, za jednotu tvorivú, činorodú, humánnu, lebo táto zabezpečuje našu existenciu v spoločnosti, jej prosperitu, rozvoj jednotlivca, bezpečnosť krajiny vnútri i navonok. Potom príde spravodlivosť a pomôže doriešiť všetky doposiaľ nedoriešené záležitosti.

Neproklamujme jednotu heslom, ale konštruktívnou prácou pre blaho cirkvi i spoločnosti, čo zodpovedá záujmom našich veriacich občanov. Do tejto jednoty nie je možné nikoho nútiť. Sú medzi nami jednotlivci, čo odmietajú všetko, nechcú priložiť ruku k dielu, radšej škodia a zavrhujú všetko, čo sa udialo na poli konsolidácie náboženských pomerov. Čakajú, čo bude ďalej. Jedni z nich pochopia skôr, iní pozdejšie, že prešľapávať na mieste neosoží im, ani cirkvi. Sú i takí, čo idú otvorene proti úsiliu, ktoré vynakladáme na normalizáciu vzťahov. S tými sa bude treba rozísť. Nerozhodných treba presvedčať a získať. Nakoniec spoznajú, že len z lásky, vzájomnej úcty a dôvery medzi bratmi v Christu môže vzklíčiť semeno dobré, prinášajúce plod úžitku, — pokoja a vzájomnej úcty. Potom lepšie pochopíme jeden druhého, i to čo sa to vlastne stalo, prečo nás postavili proti sebe, v čom boli chyby a na čo sa treba zamerať z poučení z minulosti, aby sme prekonali ťažkosti a dosiahli upevnenie vo svojich radoch k novým úspechom našej pravoslávnej cirkvi.

Prot. M. Olexa

Prečo som pravoslávny?

JEREJ MICHAL ROSVIGOVSKÝ, VYZNAVAČ A SPISOVATEĽ

Príkladom toho, ako sa naši predkovia bránili pred úniou a ako trpeli za svoju vieru, je vyznavač a trpiteľ za pravoslávnu vieru Christovu, kňaz Michal Rosvigovský.

Narodil sa roku 1639 v Rosvigove pri Mukačeve. Keď bol ešte malý, vzali ho do učenia uniati. Michal potom študoval v Bratislave a v Trnave v latinských školách a stal sa uniatom, neskôr aj uniatskym kňazom. Neveril však slepo všetkému, čo ho naučili v škole. Poznal slová Christove: „Skúmajte písma" **(Ján 5, 39). Pozoroval boj medzi starou vierou pravoslávnou, východnou, a novou vierou uniatskou, západnou a chcel nájsť pravdu. Hľadal ju v Písme svätom a Boh mu otvoril rozum, aby chápal. Kňaz Michal o tom píše: „Hľadajúc skrytý poklad na dedine, skoro ráno som kopal zem svojimi starými očami, a našiel som vo svätom Písme život náš." Spoznal, že Christova pravda je vždy prenasledovaná. Sám Pán povedal: „Keď prenasledovali mňa, budú prenasledovať aj vás" (Ján 15, 20). Apoštol Pavel hovorí:** „A všetci, ktorí chcú pobožne žiť v Christu Isusovi, budú prenasledovaní" **(2 Tim. 3, 12). Kňaz Michal teda poznal, že pravda Christova, prenasledovaná uniatmi a rímskou cirkvou, nie je v únii, ale práve v prenasledovanej východnej, pravoslávnej viere. Preto nemohol viac zostať v únii a vrátil sa späť ku svojej svätej Matke, pravoslávnej východnej cirkvi. Toto obrátenie jereja Michala sa stalo roku 1669, keď mal už 30 rokov. Napísal o tom tieto slová vo svojej knihe „Obrana verného človeka"** „Dnes som poznal Kráľa a Boha svojho, Isusa Christa i Ducha, 4. marca 1669."

Keď sa o tom dozvedeli uniati, chytili Michala, poviazali do železných pút a uväznili. Urobili tak už dvakrát. Vždy bol väznený v Mukačeve. Ľud sa zhromaždil pred väznicou a plakal. Kňaz Michal o tom napísal: „Keď som za Christa, Pána nášho, železnými okovami poviazaný, muži i ženy plakali a hovorili: ó, beda nám, ó, beda duši toho, kto zradil učiteľa nepriateľom, týmto Rimanom. Vzdávame mu česť a slávu za to, že nedal dušu rímskym zákerníkom". **Vo väzení kňaza Michala chceli zlomiť, aby sa zriekol pravoslávnej viery. Päť rímskych papištických kňazov s ním hovorilo, chceli ho odvrátiť od pravoslávia a vrátiť do únie. Na vypočúvanie ho predviedli aj pred dvoch latinských biskupov. Kňaz Michal o nich napísal:** „Boli dvaja, pred ktorými som stál, ako odsúdený, nie však pastiermi. Stál som pred nimi 5. marca a 5. apríla, ako odsúdený... rozhodovali, či mi majú odseknúť ruku, či jazyk, alebo či ma majú zamurovať". **Kňaz Michal však s evanjeliom v rukách sám obvinil svojich mučiteľov.**

Keď nič nepomáhalo, predviedli ho pred maďarských pánov do paláca a prizvali uniatskeho biskupa Jozefa Vološinovského. Kňaza Michala zobliekli, vzali mu knihu Nového zákona, potom ho chceli oholiť (nosil bradu) a ostrihať, to znamená, zbaviť ho kňazstva.

„Sám Christos ma upevnil...", **píše kňaz Michal,** „keď som stál pred nimi. **Židia tak postavili pred seba svätých apoštolov Petra a Pavla. Vidím všetkých: biskupa — uniata, diabolských pátrov a panstvo. A otvoril ústa svoje biskup: tu vidíš krásnych, čestných pátrov a pánov pred sebou. Čo si myslíš? Cisár nemecký, kráľ poľský a iní monarchovia, to sú veľkí páni, a všetci sú pápežencami, aj my spolu s nimi. Daj mi ruku na to, že budeš spolu s nami i ty! Neurobil som podľa ich rady. — Chytili ma, priviedli k stolu, dali biskupovi do rúk nožnice a povedali: ostrihať mu vlasy i bradu, nech bude prostým nevoľníkom, nie popom. — Moja duša nezatúžila po dočasnej sláve. Rád som trpel, mlčal, stojac pred nimi, čakal som pomoc od Pána, ktorú dá všetkým, ktorí sa Ho boja (žalm 110, 5), teda i mne v tento deň. Keď už k tomu prišlo, začal som plakať, slzy mi kvapkali, ale neviem prečo. Keď to videli, povedali rímski páni: dajte mu pokoj, nerobte to. Čo mu je dané, neberte z neho, kňazstvo, ale nedajte mu slúžiť, len až bude náš."**

Potom bol jerej Michal vyhnaný z Mukačevského kraja a skrýval sa v Marmaroši. Vyhnanie pre Christa pretrpel dvakrát, znášal však všetko trpezlivo a hovorieval: „Radšej budem bez ruky, ako bez Hlavy, Christa Boha". **Jerej Michal trpel po celý život a bojoval za pravdu Christovu skutkom, slovom i písmom proti zradcom pravoslávnej viery. Povedal: „My sa nedržíme svojho, ale toho, čo nám odkázali svätí, ako o tom píše apoštol. Raz je daná viera, nie stokrát, ani tisíckrát, len jeden jediný raz Duchom svätým, V nej zomriem tak, ako prví svätí, ktorých až do dnes uctieva svätá viera". S veľkým smútkom a láskou voči zablúdivším bratom sa modlieval kňaz Michal — za svojich prenasledovateľov — uniatov.**

Žalmista Dávid hovorí: „Zákon tvojich úst je mi lepší než tisíce zlata a striebra" **(Žalm 119, 72). Týchto slov sa držal i kňaz Michal Rosvigovský.**

(pokračovanie).

Slovensko na úsvite dejín

„K vlastnostiam človeka patrí, že všetko podrobuje úvahám a že vynakladá veľké úsilie, aby všetkému došiel na koreň". **Tak začína úvod ku knihe docenta Bohuslava Chropovského, Dr. Sc., ktorej titul uvádzame hore. Autor pripísal knihu budúcnosti národa — nositeľke rána, všetkej slovenskej a českej mládeži. Avšak mal by si ju prečítať, čo hovorím, poriadne preštudovať každý, koho zaujímajú otázky našich najstarších dejín. Autor rozpráva o najstarších Slovanoch, o ich vstupe do dejín a o ich živote na území Slovenska. Vykreslil nám obraz dejín slovenského ľudu, jeho kultúru i hospodárstvo, remeslá i spoločenské zriadenie, jeho zápasy s cudzími nepriateľmi i vnútorný duchovný život. Hlavným prameňom tohto poznania je okrem písomných prameňov najmä archeologický výzkum zo sídlisk a pohrebíšť z 9. storočia na našom území. Kniha je dokumentovaná bohatým fotografickým materiálom a mapami. Čo nás však najviac zaujme — a o tom preto píšeme — je objektívny spôsob, s akým autor popisuje históriu Veľkomoravského štátu, vznik slovienskej písomnosti a vzdelanosti, spojený s menami svätých bratov zo Solúna, Cyrila a Metoda, rozpornú vládu Svätopluka a napokon udalosti, ktoré viedli k zákazu slovienskej bohoslužby, slovienskej cirkvi svätého Metoda a vykynoženiu všetkého, čo len trochu pripomínalo sloviensku, východnú cirkev na Morave a na Slovensku. Autor si všíma nemeckej diplomacie, cieľom ktorej bolo rozvrátiť Veľkomoravský štát zvnútra (str. 112) a úlohy, ktorú zohral zásah pápeža Štefana V. — ten „osudný list", ktorý, ako výsledok Wichingových intríg a politickej aktivity, mal za následok vypovedanie slovanských kňazov z krajiny. „Tí (žiaci Metodovi), ktorých neuväznili alebo nepredali Židom do otroctva, sa uchýlili**

do Bulharska, Chorvátska a Byzancie. Organizácia slovienskej cirkvi sa však udržala až do zániku Veľkej Moravy. Wiching bol teda nielen najväčším odporcom slovienskej liturgie, ale aj slovanskej kultúry, vzdelanosti. Jeho vymenovanie za arcibiskupa bolo veľkým úderom pre cyrilometodejskú misiu a existenciu Veľkej Moravy..." Ani vyhnanie Wichinga nemohlo „zastaviť ani zmierniť obrovské škody, ktoré Wiching so svojimi pomocníkmi napáchal" (str. 113). Keď ovšem si premyslíme do hĺbky všetky súvislosti Wichingovej neblahej úlohy na Veľkej Morave, vidíme, že to nebol nikto iný, než rímsky pápež, ktorý Wichinga a wichingovcov (latinských kňazov) podporoval proti svätému Metodovi v ich rozkladnej práci, ktorej ovocím bolo násilná likvidácia viery otcov — viery pravoslávnej na Veľkej Morave a napokon preklial a odsúdil aj svätého Metoda. V liste Svätoplukovi pápež Štefan V. píše: „Prijmite ho (Wichinga), vážte si ho a zahrňujte náležitou úctou a povinnou úctou... Keď sme sa však dozvedeli, že sa Metod oddáva bludu" (pápež tu má na mysli, že sv. Metod háji slovanskú bohoslužbu, správny Symbol viery bez filioque, čiže prídavku „od Syna"), „nie budovaniu (viery) — sváru, nie pokoju, veľmi sme sa zadivili, ak je tomu tak, ako sme počuli, jeho blud celkom zavrhujeme. Kliatba však ktorú on vyriekol na potupenie katolíckej viery, zvalí sa na jeho hlavu. Ty však a tvoj ľud budete pred súdom Ducha svätého bez viny, ak pravda budete neporušene zachovávať vieru, ktorú hlása cirkev rímska. Avšak pobožnosť a sväté sviatosti, a omšové bohoslužby, ktoré sa tenže Metod opovážil slúžiť slovienskym jazykom, hoci sa pri najsvätejšom tele blahoslaveného Petra prísahou zaručil, že to viac neurobí — (my tj. pápež Štefan V.) ...zakazujeme z Božej milosti a našej apoštolskej moci pod trestom uvrhnutia do kliatby, aby sa toho odteraz nikto v nijakom prípade nedopustil". (str. 112—113). Keby boli Metodovi žiaci poslúchli pápeža, bol by osud slovanskej cirkvi spečatený. Avšak oni proti nerozumnému príkazu mali vnútornú oporu a dôvody z Písma svätého, aj z živej apoštolskej tradície východnej cirkvi, a preto nemohli sa zmieriť s „neomylným" rozhodnutím rímskeho biskupa. Vďaka tomu, že radšej volili vypovedanie a prenasledovanie, môžeme aj my teraz radostne sláviť Pána v reči našich predkov vyznávajúc pôvodnú vieru, v tej cirkvi, ktorej oni boli vyznavačmi a apoštolmi.

Tieto historické fakty by si mal uvedomiť a dôsledky z nich vyvodiť každý, kto chce nezaujate poznať pravdu. Kniha docenta Chropovského sa práve touto vedeckou nestrannosťou priaznivo odlišuje napríklad od takých cyrilometodejské idey skresľujúcich úvah, aké podáva unionista Michal Lacko v populárnej knižke vydanej v Ríme. Cyrilometodejské dedičstvo sa u Slovanov zachovalo iba vďaka tradícii pravoslávnej cirkvi. U Slovanov však, ktorí boli silou-mocou polatinčení na dlhé stáročia zapadla v popole zabudnutia aj samotná pamiatka solúnskych bratov.

Pavel Aleš

Rôzne

● *Bulharská cirkev. Archimandrita Kalinik bol ustanovený igumenom rilského monastiera. Študoval tiež pri SRC v Ženeve.*

● *Berlín. V decembri m. r. nastúpil svoj úrad exarchu arcibiskup Leontij.*

PROT. PETER CUPER

PO SVÄTÝCH MIESTACH RUSI

V. pokračovanie

Kto by nepoznal veľkého svätca Ruskej zeme prepodobného Sergija Radonežského, ktorého pamiatku naša sv. cirkev slávi 5. júla a 25. septembra? Kto by nepoznal slávny Trojicko - Sergijevský monastier! Mám doma krásny farebný obraz Trojice-Sergijevskej lavry a nechcelo sa mi veriť, že to tam tak skutočne je! V nedeľu 21. júna 1970 som sa na vlastné oči presvedčil: Všetko krásne farebné, ako na obrázku, iba okolie sa zmenilo. Kde dakedy boli malé domky, dnes sú poschodové budovy, rovné a široké ulice, ale kláštor zostal so svojimi vežami, krížmi a obvodnými múrmi v svojej pôvodnej kráse!

Tu na tomto mieste pôstom a modlitbami slúžil Bohu sv. Sergij, tu v roku 1340 bol postavený malý drevený chrám sv. Trojice, ktorý bol základom neskoršieho slávneho monastiera. Nám sa dostalo od Boha tej milosti, že sme na tomto svätom mieste slúžili sv. liturgiu.

Kláštor je vzdialený asi 70 km od Moskvy, a preto sme autami vyrazili skoro ráno, aby sme prišli včas na bohoslužby. Nádvorie larvy, ako aj všetky chrámy už boli preplnené veriacimi. My sme slúžili v Uspenskom sobore (v chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky). Slúžilo nás sv. liturgiu 14 duchovných a traja diakoni na čele s námestníkom lavry, otcom archimandritom Platonom. Dostali sme každý prekrásnu veľkú prosforu a malý diakos, aby sme si mohli vybrať čiastočky zo svojich blízkych živých a mŕtvych. Túto prosforu sme si priniesli domov na pamiatku. Bohoslužby sa konali veľmi dôstojne, každý vedel, kde je jeho miesto, takže duchovní sa neplietli jeden poza druhého, ako to u nás býva na odpuste. Bola obyčajná nedeľa, ale tam bolo tisíce ľudí, ako u nás nebýva ani na najväčšom odpuste. Už pri vchode do chrámu sme spozorovali veľkú kopu prosfor, z ktorých sa vyberali čiastočky za živých a mŕtvych! No keď prišlo sv. prijímanie, to až vtedy sme oči otvárali! Ani na najväčšom našom odpuste sme nevideli toľko prijímajúcich ako tam, dávali prijímať z 5 veľkých kalichov. Tu ešte musím poznamenať, že sv. prijímanie sa podávalo aj v ostatných chrámoch!

Zagorsk — Trojice-Sergijevská lavra.

Po bohoslužbe bol moleben a panychída. Moleben je tam dlhší ako u nás a mená sa nečítajú verejne, každé zvlášť, ale diakon sa modlí za všetkých spoločne a duchovní čítajú potichu mená z papierikov. Keby spomínali každú rodinu zvlášť, tak by sa moleben neskončil ani do večera. Spolu s o. archimandritom nás bolo 15 duchovných a každý z nás prečítal najmenej 100 zápiskov! Ľahko si vypočítame, koľko tam mohlo byť molebenov!

Hoci sv. liturgia bola dlhá, my sa necítime unavení, ale sme nadšení, že sme sa mohli pomodliť na takom sv. mieste. Taktiež veriaci, nevidím, aby sa rozchádzali, ale robia nám miesto a my vždy po dvaja vychádzame z chrámu, spievajúc tropar sv. Sergiju Radonežskému, a tak v dvojstupe sa poberáme až do monastierskej jedálne. Celá cesta je lemovaná ľuďmi, ktorí na nás zbožne hľadia a mnohí ešte osobitne žiadajú sv. požehnanie.

Táto „procesia" z chrámu na nás urobila veľký dojem. Vpredu niesli prosforu Matky Božej, ktorú po modlitbe o. archimandrita rozdelil prítomným. Na obede bol prítomný pravoslávny biskup z Japonska Preosvietený Nikolaj (Sajama), ktorý požehnal obed po japonsky. Nerozumeli sme mu, ale všetci sme vedeli čo hovorí a keď skončil, tak sme zaspievali „Amiň" a Ispolla eti.... Podaroval nám krásne priestorové obrázky Poslednej večere.

V jedálni sme sa cítili ako v chráme. Strop prekrásne vymaľovaný ako v cerkvi. Jedli sme ticho a počúvali život svätých, ktorý nahlas čítal jeden mních. Po obede nás prijal v svojej cele o. archimandrita Platon. Potom sme navštívili ostatné kláštorné chrámy. Pred chrámom, kde sú ostatky sv. Sergija Radonežského, stojí dlhý zástup, ktorý trpezlivo čaká, aby sa mohol pokloniť veľkému svätcovi Ruskej zeme. Chrám je preplnený do posledného miestečka. Jednými dvermi sa vchádza, druhými vychádza. Do chrámu sa môže dostať len toľko ľudí, koľko druhými dverami vyjde von. My sme sa „protekčne" dostali dnu tými dverami, kadiaľ sa vychádza a na chvíľu sme sa mohli pomodliť pri hrobe sv. Sergija a pobozkať sv. ostatky.

V živote sv. Sergija čítame: „Prekloni kolina i pomolisja priležno k Bohu i vnezapu istočnik velij javisja, jaže i do nyni vidim jest, i čerpľut ot neho na vsjaku potrebu monastyrskuju: mnohaja že iscilenia vodoju toju byvajut". Pri tomto prameni stojíme a spomíname na veci minulé a slávne. Celý monastier je na vyvýšenom mieste a na tom najvyššom mieste pryští zo zeme silný prúd zdravej studenej vody do dnes na modlitby sv. Sergija. Pri prameni je krásny kríž a z oboch strán sv. kríža prúdia dva prameňe svätej vody. Aj tu stojí dlhý zástup a ledva sme sa dostali k prameňu, aby sme sa napili, len vďaka našim sprievodcom.

V Trojice-Sergijevskej lavre, v chráme Všetkých svätých ruských za Uspenským soborom je pochovaný patriarcha moskovský a celej Rusi Alexij. Naši pútnici sa prišli pomodliť pri jeho hrobe. O. Nikolaj Ščerbej odslúžil panychídu a my sme spievali našimi nápevmi: Vičnaja jemu pamjať!

Mali sme česť vidieť aj miestnosti nebohého patriarchu a prekrásne dary, ktoré dostal zo všetkých kútov sveta. Toto sa opísať nedá, to treba vidieť. Taktiež treba vidieť tie prekrásne ikony, aké sme videli v monastierskom múzeu. Navštívili sme aj duchovnú akadémiu a prekrásny akademický chrám, kde sa bohoslovci schádzajú k modlitbám. V akadémii bolo ticho, lebo bohoslovci boli na prázdninách. Veľa by ešte toho bolo pozerať, ale už to, čo sme videli je mnoho na nás a chýli sa už k večeru. Rektor moskovskej Duchovnej akadémie biskup Filaret ešte nás volá na kávu a my sa lúčime so slávnou Trojice-Sergijevskou lavrou. Lúčime sa s modlitbou: Prepodobnyj otče Sergije, moli Boha o nás! (Pokračovanie.)

Poďakovanie

Milá redakcia.

Ďakujem srdečne za milú pozornosť, ktorú ste venovali v našej cirkevnej tlači správe o priebehu slávnostného aktu mojej promócie a promócie môjho priateľa d. o. prot. Leva Doseděla na doktora teológie na našej Pravoslávnej bohosloveckej fakulte v Prešove v decembri m. r. a za úprimné blahoželanie, ktoré ste nám vyjadrili. Táto vzácna a nevšedná udalosť, stredom ktorej sme boli my, dvaja pravoslávni cirkevní pracovníci z českých zemí, stala sa skutočne spontánnou manifestáciou vzájomného úprimného bratstva a spolupráce všetkých príslušníkov našej cirkvi v celej našej vlasti, cirkvi, založenej a vybudovanej na slávnej cyrilometodejskej tradícii. Priznávam sa, že stále ešte žijem pod dojmom prejaveného bratstva, prejaveného vo Vašom strede. I keď som hlboko dojatý vyjadril svoje city na mieste vedúcim činiteľom cirkvi a fakulty a po návrate do Prahy som ešte raz všetkým poďakoval, predsa nemôžem vynechať túto príležitosť, aby som sa znovu nepoďakoval Vám všetkým. Medzi Vami sme pocítili silné pôsobenie úprimných kresťanských pravoslávnych duší a čistých sŕdc, ktoré sú spoločnou vlastnosťou všetkých pravoslávnych kresťanov na celom svete. Ďakujem preto ešte raz za účasť a krásne arcipastierske slová predovšetkým našim milým Preosvieteným vladykom, Preosv. vladykovi Nikolajovi a Preosv. vladykovi Cyrilovi. Ďalej patrí vďaka p. dekanovi prot. dr. A. Mihaľovi, p. prof. dr. L. Berezovskému, d. o. doc. Š. Pružinskému, p. prof. dr. P. Kernaševičovi a celému profesorskému zboru a fakultnej rade. Ďakujem za všetky prečítené pozdravy, tiež môjmu kolegovi d. o. prot. P. Spišákovi, riaditeľovi ER, d. o. prot. J. Podhajeckému, lektorovi PBF, za

skomponovanú a prednesenú „doktorskú“ kantátu na počesť našej promócie. Moja vďaka patrí tiež našim poslucháčom PBF a ich vychovávateľovi a spirituálovi d. o. prot. G. Kuzanovi a lektorovi českých liturgických spevov br. Andrejovi Tivadarovi, ktorý so študentmi vzorne sprevádzal dve české pravoslávne liturgie, slúžené doktorandmi v internátnej kaplnke. Za vzornú organizáciu patrí moja vďaka p. prot. A. Hniďakovi a jeho pani manželke a personálu PBF. Viem dobre, milí bratia a sestry z východného Slovenska, že ste nedávno prežili ťažkú skúšku oddanosti Christovej viere a pravoslávnej cirkvi a vyšli ste z nej víťazne, očistení od pliev a posilnení vo viere a v nádeji i láske. Všetky obete a násilenstvá, ktoré ste trpezlivo znášali, upevnili našu spoločnú vieru. Do ďalšej práce pre blaho a rozkvet cirkvi pravoslávnej, pre dobro a spásu oddaného, verného a pracovitého veriaceho ľudu na východnom Slovensku, Vám želám všetkým hojnú pomoc a milosť Božiu. Zhromažďujte sa vždy a pracujte všade v duchu Christovom, lebo kde ste dvaja, traja, alebo kde je Vás veľa v mene Christovom, tam je i Spasiteľ medzi Vami (Mat. 18, 20). Ešte raz Vám ďakujem za všetko a prajem Vám pokoj Boží nech zostane medzi Vami!

Váš ThDr. K. Dušan Surma
riaditeľ Úradu eparchiálnej
rady v Prahe

Kolíska európskej kultúry

Z CESTY PO GRÉCKU

Vo štvrtok 19. novembra *m. r. sa v Pyreu naloďujeme k ceste na ostrov Eginu. Na počesť vladyku Doroteja je vytiahnutá na lodi vlajka. Za slnečného počasia sa dávame na cestu. Plavíme sa okolo ostrova Salaminy. Náš duch sa rozpomína na klasické štúdiá. Píše sa rok 480 pred Christom. Na Grécko útočí veľká sila perzského vladára Xerxa. Gréci vedení Themistoklom zhromaždia svoje loďstvo práve tu, pri Salamine. Peržania obkolesili grécke loďstvo, Xerxes postavil svoj zlatý trón na brehu, aby mohol pozorovať boj. Boj začal.* „Vpred, synovia Hellady, za mohyly pradedov!“ *Pohyblivé menšie lode Grékov prerážali špicami vetrom nahnuté perzské lode a slávne ich porazili.*

Pristávame na Egine, *vyloďujeme naše auto a ideme do vnútrozemia ostrova. Zastavujeme* pri monastieri sv. Nektaria, prv zasväteného sv. Trojici. *Sv. Nektarios prišiel do Grécka z Alexandrie. Svojím duchovným životom čoskoro sa stal známym a prichádzali k nemu davy pútnikov, aby sa za nich modlil a aby ich poučoval. Zomrel r. 1920 a bol cirkvou kanonizovaný. Je veľmi uctievaný a monastier, kde odpočíva a sú zachované pamiatky na jeho život, je navštevovaný pútnikmi, ktorí si pri jeho hrobe vyprošujú prinavrátenie zdravia. Vykonáme pobožnosť k tomuto svätcovi za našu cirkev, pobesedujeme s mníškami a k večeru navštevujeme ešte monastier sv. Miny na vrcholku kopca, kde v susedstve je zvyšok pohanského chrámu. Mníšky prosia vladyku o duchovné poučenie. Sedíme na terase, dole je more, na nebi hviezdy, vzduch vonia myrtou. A vladyka rozpráva o ceste kresťana k Bohu.*

Na druhý deň ideme po tzv. posvätnej ceste, kadiaľ sa kedysi uberali pohanské procesie do Eleusiny, a navštevujeme byzantský monastier Dafni z XI. stor., vybudovaný na mieste starého chrámu. Tadeto naozaj prechádzali dejiny: pohania, Byzancia, križiaci, polmesiac, všetko zanechalo stopy na osude monastiera, dnes múzea. Jedinečným freskám dominuje v kupoli prísny Pantokrátor — Vševládca.

Takmer dvesto študentiek cirkevnej školy pre diakonisy privítalo v zasadacej sále svojho ústavu našu delegáciu spevom piesne „Aký slávny Boh náš na Sione“ *od Bortňanského, samozrejme v gréčtine. Medzi študentkami sú aj černošky pravoslávneho vierovyznania z Ugandy. Diakonisy sa venujú po absolvovaní školy sociálnej práci. Obďaleč ústavu je starý chrám sv. Barbory, ktorý je veľmi navštevovaný. Na chrámový sviatok sem z Atén putuje mnoho desiatok tisíc ľudí; zanechávajú v chráme votívne dary, na ktorých sú vyobrazené časti ľudského tela, ktoré boli uzdravené.*

Najmä študenti si obľúbili nášho vladyku. Bol požiadaný, aby im na ich sviatok „Uvedenia Presvätej Bohorodičky do chrámu“ *vykonal sv. liturgiu pri otvorení študijného roku v starobylom byzantskom chráme, ktorý je tomu dňu zasvätený. Prítomní teológovia s pozornosťou vypočuli kázeň nášho vladyku na tému sviatku. Toho istého dňa, v sobotu, navštevujeme ďalšiu cirkevnú školu, gymnázium, kde študuje asi 450 žiačok, vedených mníškami. Zvlášť dojemné stretnutie bolo s kvartou: študentky nakreslili na tabuľu kvety a napísali privítací pozdrav: Lásku a úctu Vám! Gymnázium je na predmestí Atén, Heliopoli, meste slnka. Učilište je zasvätené Božej Matke. Vladyka metropolita prehovoril k študentkám na nádvorí. Večer sme navštívili ešte monastier* „Oživujúci prameň Bohorodičky“, *ktorý sa stará o 60 sirôt. Sme na večerni a po nej sa koná beseda s vedúcimi monastiera.*

Náš vlastný pobyt v Aténach sa chýli ku koncu. V nedeľu sú zádušné bohoslužby za zomrelých aténskych arcibiskupov. Slúži vladyka Jeroným. Večer je na počesť delegácie recepcia, usporiadaná synodou. Neišlo len o oficiálne prejavy, ale aténski speváci usporiadali koncert byzantskej hudby a dlho besedovali s vladykom metropolitom.

Čakala nás však ešte ďaleká cesta na sever Grécka.

N.

Domovina moja

Každý človek má svoju vlasť, kde sa narodil a prežil svoje detstvo, kde sa vždy rád vracia a kde sa cíti najlepšie a najšťastnejšie. Aj Spasiteľ Isus Christos miloval svoju domovinu a nikdy netúžil po cudzej krajine. „Keď Isus ukončil tieto podobenstvá, odišiel odtiaľ. Vrátil sa do svojej vlasti a učil v ich synagoge...“ *(Mat. 13, 53—4).*

Čo je pre človeka jeho domovina, to sa nedá niekedy ani vyjadriť. Básnici a spisovatelia veľmi výstižne o tom už mnoho popísali. Rudolf Fábry v básni „Rodný kraj“ píše:

„Moj rodný kraj je kolíska a rakva zároveň,:
V ňom žil som, žijem a v ňom mriem.

Tu začal s mojím telom rásť aj jeho tieň.
Tu sa s mojím tieňom rozísť chcem!"

Spisovateľ Ladislav Ťažký o tom píše: „Čo je vlasť? Mať, otec, bratia, sestra, naša dedina, Čierný Hron a... čo ja viem, aj Bratislava, Dunaj, aj Michalovce... Vlasť je slza v materinom oku. Darí sa ti dobre, žičí ti život, odsúdi ťa osud? Vždy sa zaskvie v svojej nenahraditeľnosti. Slaná slza matky má chuť lásky tej najpravejšej, nefalšovanej. Vlasť je matkin strach, jej rozdané srdce. Tam kde žije mať, tam je vlasť... Vlasť sme my všetci, náš pot, naša krv, náš spev, náš plač, naše preklínanie... Vlasť býva v rovnosti ľudí, v pravde, bije v nej srdce spravodlivosti, vo vlasti sa nehnevá národ na národ, vo vlasti nik nikoho neutláča... Vlasť je moja mladosť, môj život, moja budúcnosť, môj hrob. Šťastný človek sa narodí a zomrie vo vlasti". *(Jeseň 1944 a 1965.)*

Je pravda, že premnohých bieda vyhnala už dávnejšie ešte pred vojnou do ďalekej cudziny, ale verte, že mnohí z nich nešli nijako dobrovoľne od svojich milých, ale s bolesťou v srdciach sa lúčili s nimi i so svojou rodnou dedinkou a domovinou. Tu sa rodili aj smutné slová: „Zasvieť mi, ty slnko zlaté, na posledný z vlasti krok, zahrej v hrudi city sväté, osuš v očiach slzy tok..." *Možno, že sa našli aj takí, čo išli bez tých svätých citov, že išli za dobrodružstvom, či cestovateľskou túžbou, ale tých bolo veľmi málo. Dnes túžba po cudzine spočíva u mnohých v ružovom pohľade na cudzinu.*

Zanechať svoju domovinu, to je odvážny krok, lebo „všade dobre, ale doma najlepšie" *hovorí naše porekadlo. Pustiť sa na ďalekú cestu do cudzieho kraja prežiť lúčenie, strach z cesty a z neznáma a potom tam v cudzom kraji spomínať na domov a vôňu polí i lúk, a ďalej prežívať túžbu po domove, kde zanechali svoje srdce. Čítal som list dievčaťa, čo sa vydalo do Clevelandu, a tá píše domov, že* je šťastná, všetko má, takmer nestarne, „len večermi, keď som sama a všetci už spia, v našom dome sa rozprávam sama so sebou — po slovensky. A vtedy padne na mňa hora žiaľu..."

Predstavme si, že počas majstrovstiev sveta v lyžovaní v Tatrách, by sme boli niekde v cudzine, aký by sme mali pocit, keď by sme videli svoju domovinu, krásne to pohorie i majstrovstvá na televíznej obrazovke a počuli znelku: „Tam rastú chlapci bystrí ako svet..." *Básnik J. Seifert píše* „Píseň o Domovine" *a v nej sú slová:* „... že každý země kout i třeba nesetý, je drahý tak, že je to země svatá."

Nehľadajme svoje šťastie v cudzine, lebo kto nemá doma šťastia, márne ho v cudzine hľadá. Hľadajme si svoje šťastie doma cez lásku k svojej domovine a k svojej vlasti, lebo je to naša svätá zem. Po príkladu Isusa Christa majme radi svoju dedinku, mestečko, svoj domček, kde môžeme spokojne pracovať a žiť.

Š. H.

● Isus Christos vstúpil na nebesá, aby po vykonaní vykupiteľského diela bol oslávený a aby nám pripravil miesto u Otca nebeského, ak budeme ozajstnými kresťanmi.

● Smrť a hrob nie sú žiadnou prekážkou veriacej láske. Viera môže všetko, láska je silná ako smrť a nádej trvá za hrob.

Zo života prešovskej eparchie

ZASADNUTIE EPARCHIÁLNEJ RADY A EPARCHIÁLNEHO ZHROMAŽDENIA.

Dňa 16. 3. t. r. zasadala pod predsedníctvom Preosvieteného vladyku Nikolaja, biskupa prešovského, posledný krát stará Eparchiálna rada. Zhodnotila svoju prácu za uplynulých šesť rokov svojej činnosti a navrhla nových kandidátov pre budúcu Eparchiálnu radu, ktorých schválilo Eparchiálne zhromaždenie na svojom zasadnutí dňa 29. 3. 1971 v budove biskupskej rezidencie. **Eparchiálne zhromaždenie bolo zvolané podľa ústavy pravoslávnej cirkvi v ČSSR preto, lebo minulo sa šesťročné volebné obdobie starých orgánov.** Viac ako 120 osôb z radov pravoslávneho duchovenstva a delegátov kurátorských zborov si vypočuli **obšírnu správu o činnosti Eparchiálnej rady; správu prečítal d. o. prot. Peter Spišák, riaditeľ ER. Hospodársku správu za revíznu komisiu ER predložil br. prof. Andrej Hniďak.**

Na výzvu Preosvieteného vladyku, ktorý viedol zhromaždenie, **boli prevedené voľby nových členov do Eparchiálnej rady, cirkevného súdu, revíznej komisie a delegáti na cirkevný sobor.** Navrhnutí delegáti boli zvolení. Eparchiálne zhromaždenie a nových členov do štatutárnych orgánov **listom pozdravil Jeho Blaženstvo Dorotej,** metropolita pražský a celého Československa, predstavitelia pražskej eparchie a eparchie olomoucko-brnenskej. Zvláštny pozdrav potom predniesol dekan PBF d. o. prot. dr. A. Mihaľov. Po jeho prejave bola prečítaná a schválená rezolúcia a boli prečítané pozdravné listy predstaviteľom cirkevným a štátnym. Po živej diskusii Preosvietený vladyka Nikolaj ukončil zasadanie slovami vďaky bývalým členom Eparchiálnej rady, ktorí v najťažších rokoch pre našu cirkev ukázali svoju múdrosť, oddanosť k pravoslávnej cirkvi a veľkú pracovitosť. Novým členom zaželal veľa síl, Božej pomoci pre čestnú prácu v ďalšom upevňovaní pravoslávnej cirkvi v ČSSR.

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY

Strastný týždeň a Pascha.

Prešov. Na Kvetnú nedeľu odslúžil slávnostnú archijerejskú sv. liturgiu Preosvietený vladyka Nikolaj s prešovským duchovenstvom. Slávnostnú kázeň predniesol predstavený katedrálneho chrámu. **Kvetná nedeľa bola tohto roku v Prešove slávnostnejšia o to, že po sv. liturgii Preosvietený vladyka vykonal vysviacku zvonov na novú zvonicu.** Veriaci odchádzali domov nielen s posvätenými bahniatkami v rukách, ale i s veľkým duchovným nadšením a radosťou, že Pán nedal zahynúť svojmu vernému stádu a že nám pomáha v našom ukľudňujúcom sa živote.

VEĽKÝ ŠTVRTOK — VEĽKÝ PIATOK.

Večer vo štvrtok Preosvietený vladyka Nikolaj za asistencie prešovského duchovenstva **odslúžil Strasti s čítaním 12 evanjelií.**

Na Veľký piatok odpoludnia predstavený katedrálneho chrámu odslúžil veľkú večerňu, na ktorej sa zúčastnil veľký počet veriacich z Prešova i z okolia. Pred koncom večerni **Preosvietený vladyka uskutočnil slávnostné vynesenie pláštenice, ktorú po obchôdzke okolo chrámu uložil do prekrásne vyzdobeného hrobu.** Slová o Christových utrpeniach, smrti na kríži a o Jeho pochovaní povedal veriacim Preosvietený vladyka Nikolaj.

Sv. Pascha. „Zilo rano" — skoro ráno, kým jarné slnko stihlo po-

zlátiť mesto, ponáhľali sa pravoslávni veriaci do svojho katedrálneho chrámu, aby sa zúčastnili na najkrajšej a najslávnostnejšej bohoslužbe — na utreni „voskresšej". **K dojemným okamihom patrilo i to, že v to ráno prvýkrát, odkedy stojí pravoslávna katedrála v Prešove, zvonili jej vlastné zvony z novej zvonice. Zvony ohlásili radostnú správu, že Christos vstal z mŕtvych, že roky hanobené pravoslávie na východnom Slovensku žije!** Po utreni Preosvietený vladyka posvätil paschy.

Archijerejskú sv. liturgiu — paschálnu — o 10. hod. slúžil Preosvietený vladyka v preplnenom chráme, spolu s prešovským duchovenstvom. Po sv. evanjeliu, ktoré bolo čítané v piatich jazykoch, a to staroslovansky, grécky, latinsky, ukrajinsky a slovensky, **prečítal predstavený katedrály Paschálne posolstvo Posvätnej synody pravoslávnemu duchovenstvu a veriacim.**

Nakoniec Preosvietený **vladyka Nikolaj zaželal veriacim veselé a Bohom požehnané sviatky Vzkriesenia Christovho** a veľa duchovnej radosti, mieru a spravodlivosti od vzkrieseného Christa.

Zo života michalovskej eparchie

ZASADNUTIE EPARCHIÁLNEHO ZHROMAŽDENIA.

Nakoľko v r. 1970 uplynulo šesťročné funkčné obdobie zvolených štatutárnych orgánov cirkvi, **na základe § 13 Ústavy pravoslávnej cirkvi v Československu predseda Eparchiálneho zhromaždenia Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, zvolal do Michaloviec na deň 19. marca t. r. riadne zasadanie Eparchiálneho zhromaždenia za účelom volieb do nových orgánov cirkvi na nové funkčné obdobie.** Dostavilo sa 94 delegátov; duchovných i laikov. Ako hostia boli prítomní: **za bratskú prešovskú eparchiu Preosvietený vladyka Nikolaj v sprievode d. o. prot. M. Olexu, predsedu misijného odboru ER a za Pravoslávnu bohoslovecku fakultu d. o. mitr. prot. dr. Iľja Kačur,** profesor PBF. Zasadanie bolo otvorené molebenom k Presv. Bohorodičke, ktorý odslúžil Preosvietený vladyka Cyril za asistencie duchovných. V krátkom otváracom prejave potom Preosvietený vladyka Cyril privítal hostí a delegátov. Vyjadril úprimnú vďaku starým štatutárnym orgánom cirkvi za ich vernosť k pradedovskej pravoslávnej viere a zaželal im veľa dobrého zdravia a Božieho požehnania do ďalšieho života. Pamiatku zosnulých uctili jednominútovým tichom a spevom **„Vičnaja pamjať".** Na návrh Preosvieteného vladyku Eparchiálne zhromaždenie zvolilo riadiaci pracovný aktív zasadnutia. **Po obšírnej situačnej správe zo života michalovskej eparchie, ktorú predniesol d. o. mitr. prot. M. Ščerbej, riaditeľ ER, nasledovala správa predsedu volebnej komisie d. o. prot. Jána Chomu a boli prevedené voľby pre nastávajúce volebné obdobie.** Navrhnutí členovia do štatutárnych orgánov boli jednohlasne zvolení. Preosvietený vladyka Cyril potom vyjadril vďaku všetkým delegátom Eparchiálneho zhromaždenia za jednotu pri voľbách.

Pri tejto príležitosti **predniesli pozdravné prejavy vzácni hostia, a to Preosvietený vladyka Nikolaj** pozdravil zhromaždenie v mene svojom a v mene duchovenstva a veriacich bratskej prešovskej eparchie **a d. o. mitr. prot. dr. Eliáš Kačur, profesor PBF v Prešove,** pozdravil zhromaždenie v mene svojom, dekanátu, profesorského kolektívu a poslucháčov PBF v Prešove.

Po prejave br. Andreja Malinu z Úpora, okres Trebišov, a hospodárskej správe, ktorú predniesol d. o. t. arcidekan Peter Semanco, účtovník ER.

Následovala diskusia. S diskusnými príspevkami vystúpili: brat Andrej Malina z Trebišova, d. o. Ján Mantič, dekan z Úbreža, d. o. t. arcidekan Michal Spišák z Košíc, brat Juraj Rendeš z Breziny, brat Juraj Vasiľ z Malých Zálužíc, brat Ján Ščerbak z Dúbravky, sestra Anna Steňková z Košíc, sestra Mária Doložická zo Sečoviec, brat Pavol Jacko z Priekopy, d. o. Mikuláš Sedlický, dekan zo Zempl. Hradištia, d. o. prot. Jozef Frický z Cejkova, d. o. Juraj Cap, arcidekan z Lastomíra, d. o. Štefan Horkaj, t. dekan z Michaloviec.

Na všetky diskusné príspevky a návrhy odpovedali a dali potrebné vysvetlenia Preosvietený vladyka Cyril ako predseda Eparchiálneho zhromaždenia, a d. o. t. arcidekan Juraj Cap, ako riadiaci jednaním I. podpredseda EZ.

Z poverenia Epachiálneho zhromaždenia d. o. mitr. prot. Mikuláš Ščerbej riaditeľ ER, **prečítal návrhy uznesenia zasadania EZ, a texty pozdravných telegramov p. prezidentovi ČSSR Ludvíkovi Svobodovi a Ministerstvu kultúry SSR v Bratislave,** s ktorými Eparchiálne zhromaždenie jednohlasne súhlasilo.

V záverečnom prejave predseda Eparchiálneho zhromaždenia Preosvietený vladyka Cyril zhodnotil zasadanie EZ a privolal Božie požehnanie na ďalšiu činnosť michalovskej eparchie v prospech rozkvetu sv. pravoslávia a blahobytu nášho národa a našej milovanej vlasti. Zasadanie EZ bolo ukončené spoločnou modlitbou a udelením arcipastierskeho požehnania. **(M. Š.)**

Ustanovenie

— **D. o. prot. Ján Choma,** správca pravoslávnej farnosti v Hažíne, okres Michalovce, bol s platnosťou od 1. marca 1971 **ustanovený za predsedu Misijného odboru pri Eparchiálnej rade** pravoslávnej cirkvi v Michalovciach.

Vysviacka na kňaza

— **D. o. diakon Ján Hatrák,** absolvent PBF v Prešove, bol v nedeľu 21. marca 1971 Preosvieteným vladykom Cyrilom, biskupom michalovským, v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach **vysvätený na presbytera (kňaza).**

Archijerejské bohoslužby

— **Vo štvrtok 25. marca 1971** v deň sviatku **Zvestovania Presv. Bohorodičky Preosvietený vladyka Cyril vykonal archijerejskú sv. liturgiu v pravoslávnom katedrálnom chráme v Michalovciach** za asistencie d. o. dekana Štefana Horkaja, predstaveného katedrálneho chrámu, a poslucháčov PBF z Prešova.

V príležitostnej kázni Preosvietený vladyka poukázal na lásku, úctu a oddanosť pravoslávnych k Presvätej Bohorodičke a po myrovaní udelil veriacim svoje arcipastierske požehnanie.

TENTORAZ ĎAKUJEME TÝMTO DARCOM NA PRAVOSLÁVNU TLAČ:

Rodina Ondovčinova, Petrovce n/Lab. Kčs 20.—, *Ján Ivančo*, Úpor, 25.—, *rod. Iľkova*, Veľ. Revištia, 30.—, *rod. Locihova*, Veľ. Revištia, 30.—, *Mária Jenčiková*, Veľké Revištia, 25.—, *Štefan Kundrač*, Veľ. Revištia, 25.—, *Anna Heralová*, Veľ. Revištia, 25.—, *Mária Laseková*, Novosad, 20.—, *Pravoslávny farský úrad Prešov* 30.—, pravoslávni veriaci *z Blatných Revíšť* Kčs 136.—, *Ján Kiškoš*, Michalovce, 10.—, pravoslávni veriaci *zo Sloviniek* Kčs 710.—.

Štedrým darcom vrelá vďaka a Pán Boh zaplať!

POZDRAVNÝ TELEGRAM ZO ZASADNUTIA EZ

Ministerstvo kultúry SSR
Sekretariát pre veci cirkevné
Bratislava

Eparchiálne zhromaždenie pravoslávnej michalovskej a prešovskej eparchie zo svojho zasadnutia srdečne Vás pozdravuje, prejavuje Vám úprimnú vďaku za pomoc pravoslávnej cirkvi v prešovskej a michalovskej eparchii poskytnutú jej v dobe krízovej situácie a vyjadruje nádej, že aj veriaci pravoslávnej prešovskej a michalovskej eparchie budú mať zabezpečené tie isté existenčné práva, aké práva majú všetky štátom uznané cirkvi a uisťuje Vás, že pravoslávna cirkev spolu so všetkými našimi občanmi bude pevnou oporou pri výstavbe krajšej budúcnosti našej vlasti a pri zabezpečovaní svetového mieru.

Predsedovia eparchiálnych zhromaždení

Zo života zahraničných pravoslávnych cirkví

NOVOZVOLENÝ PATRIARCHA ANTIOCHIJSKÝ ILIJA IV.

PATRIARCHA ILIJA IV. sa narodil v 1914 r. v Arsunu v Libanone. Základnú školu ako aj gymnázium ukončil v Damasku. V roku 1927 prijal mníšsky stav. V roku 1934 bol vysvätený na diakona. V tom istom roku patriarcha alexandrijský poslal diakona Iliju na Teologickú akadémiu do Chalki, pri Carihrade (Istambul). Teologickú akadémiu ukončil r. 1939 a hneď bol ustanovený za rektora bohoslovecké ho seminára v Belementku, Libanon. V roku 1941 bol vysvätený na duchovného (presbytera) a stal sa profesorom v Damasku. V roku 1947 ide do Rio de Janeira — arabská kolónia, kde vykonáva správcu farnosti. V roku 1950 je zvolený za biskupa s titulom metropolitu Chalepského a Alexandrite.

Na všetkých svojich miestach je veľmi horlivým pracovníkom na ниve pravoslávnej cirkvi. Mnoho písal do cirkevnej tlače, venoval sa mládeži, napísal mnoho teol. kníh.

V rokoch 1961, 1963, 1964 a 1968 za antiochijskú cirkev sa zúčastnil rôznych konferencií na Rodose a v Ženeve.

Za patriarchu antiochijskej cirkvi bol zvolený 25. sept. 1970 na uprázdnené miesto po nebohom patriarchovi Teodosijovi.

Pri jeho intronizácii boli zástupcovia patriarchu carihradského, moskovského, gréckeho, miestnych predstaviteľov štátu a množstvo národa zo Sýrie a Libanonu.

BULHARSKÁ CIRKEV. Úrad patriarchu bude do voľby nového vykonávať lovečský metropolita Maxim. Ako člen pracovného výboru KMK pobýval vladyka Maxim často v Československu, kde má mnoho známych i v radoch našej cirkvi.

● *Carihradská cirkev. Boli tu kanonizovaní štyria noví svätci: sv. Pelagia z ostrova Tinos, sv. Rafael, Nikolaj a Irena z ostrova Lesbos.*

● *Sinai. Monastier sv. Kataríny navštívil metropolita Nikodim z Leningradu za osobnej prítomnosti sinajského arcibiskupa Grigoria II. Metropolita Nikodim prisľúbil pomoc monastieru z prostriedkov ruskej cirkvi.*

Jubileum

Tohto roku sa dožil brat ANDREJ TUTKO 70. rokov svojho života, plný sviežosti a dobrého zdravia.

Narodil sa 8. II. 1901 v Koromli. Aj napriek svojmu vysokému veku už v skorých ranných hodinách otvára dvere katedrálneho chrámu Sv. Ducha v Michalovciach, pomáha zvoniť, kantorovať a nechýba ani jeden deň v chráme počas celého roku. Po bohoslužbách ešte dlho zostáva v chráme v svojich súkromných modlitbách. Ozaj príkladné a nasledovaniahodné, ako zasvätiť svoju starobu Pánu Bohu.

Všetci michalovskí veriaci, kurátorský zbor aj s duchovným bratovi Andrejovi, ktorého všetci tak volajú aj poznajú, prajú mu ešte veľa síl a zdravia, aby v tejto svojej nápomocnej a Bohu milej službe pri katedrálnom chráme v Michalovciach, dlho žil medzi nami. Na mnohaja i blahaja lita!

Dňa 13. IV. 1971 dožíva sa svojich 70 rokov a zároveň i 25 rokov služby na nive cirkvi Christovej ako kantor p. JURAJ LECHMAN. Svoje povinnosti si plní vzorne a je dobrým pomocníkom miestneho duchovného. Za 25 rokov svojej služby urobil veľa na poli konsolidácie po r. 1950, no i v r. 1968, kedy naša cirkev prežívala ťažké skúšky. Za jeho činy mu patrí veľká vďaka i úcta. Ako zástanca i bojovník za sv. pravoslávnu cirkev môže byť pre nás vzorom.

Pri príležitosti jeho vzácneho jubilea chcem mu v mene svojom i v mene kurát. zboru v Podhorodi zaželať ešte veľa síl v jeho službe, mnoho šťastia, zdravia a Božieho požehnania. Na mnohaja lita!

L. Fedor, duchovný

NEZABUDNUTEĽNÁ SPOMIENKA

S hlboko užialeným a zarmúteným srdcom navždy sme sa rozlúčili s bratom a členom kurátorského zboru a najstarším občanom obce Jurajom DŽMUROM z Livova, ktorý dňa 24. decembra 1970 o 11. hod v 94. roku svojho života odovzdal Stvoriteľovi svoju šľachetnú dušu.

Naša cirkevná obec stráca v nebohom vzorného a obetavého kantora, ktorý svojím spevom oslavoval Boha 32 rokov, bez akejkoľvek peňažnej odmeny.

Pohrebné obrady vykonal d. o. Ján Novák dňa 26. decembra 1970.

Vičnaja jemu pamjať!

J. N.